

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בפרשת השבוע ובמועדים

פקודי-החודש

חזק

ה'תשפ"ה

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

הַעֲדָתָה, הרי ה"א הידיעה אָמור וחוזרת אל המילה מִשְׁפָּן הסמוכה לה, מִשְׁפָּן הַעֲדָתָה. וכאילו כתוב אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפָּן, הַמִּשְׁפָּן של הַעֲדָתָה, ולהכי תחשב ה"א הידיעה הראשונה כמיותרת ומופנית לדרשה: מאי פְּקוּדֵי מִשְׁפָּן, הוא מִשְׁפָּן המיוחד המיועד להבנות בהר המוריה, הוא המקדש.

ומשלא הוציאו הכתוב בלשון מקדש אלא בלשון מִשְׁפָּן, יידרש בו עניין הַמִּשְׁפָּן. שנתמשכן בעוונות.

ולעומקו של מקרא, יש להבין מה הוא המשכון שכביכול טרח וכתב לה קרא.

ועל דרך הרמז יאמר, שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ולא יכריח הכתוב את הבחירה, אלא דייקא שנתמשכן. שעל דעת כן נבנה המקדש. שאם ח"ו יחרב בעוונות, לא יהא חורבנו אלא כמשכון.

ובמשכון יש תקוה גם למלוה וגם ללוה. למלוה יש תקוה שיבוא הלווה וישלם. וללוה יש תקוה שיקבל את משכנו מהמלווה, לכשישלם. כי

פרשת פקודי

אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפָּן מִשְׁפָּן הַעֲדָתָה
אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ
הַלְוִים בְּיַד אִיתָמָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן:
(לח, כא')

הַמִּשְׁפָּן מִשְׁפָּן. פירש רש"י רָמַז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עוונותיהן של ישראל.

לפשוטו של מקרא דייק כן מיותר המילה הַמִּשְׁפָּן. שהרי אלמלא כן, היה נקרא בפשטות כך: אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפָּן הַעֲדָתָה אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה וְגו', שלכאורה אין נרמז בו דבר.

ואשר על כן יש ליתן טעם כיצד ידייק "רָמַז למקדש שנתמשכן" מיותר המילה הַמִּשְׁפָּן.

ועל דרך הלשון יש לומר שידוייק כן מיותר ה"א הידיעה. וכאומרו: הַמִּשְׁפָּן המיוחד המיועד להבנות בהר המוריה, הוא המקדש שנתמשכן.

ובְּיַתֵּר הרחבה: נאמר בתחילה אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפָּן. ונאמר לאחרי מִשְׁפָּן

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

משכון הוא הניתן בעת ההלוואה, ואילו חבלה נלקחת מהלווה כאשר אינו פורע בזמן. ולפי זה אפשר להבין מה שאמרו בנחמיה **חבל חבלנו לך ולא שמרנו את המצות ואת החקים ואת המשפטים**.

וכר' יהושע בן לוי (אבות פרקו' משנה ב) אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ניום בת קול יוצאת מהר הורב ומקרנות ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וכמדרש איכה רבתי (פתיחתא דחכימי) שמואל תני לה בשם רבי שמואל בר אמי, אימתי המלכות גזרת גזרה וגזרתה מצלחת, בשעה שישיראל משליכין דברי תורה לארץ.

ומידה כנגד מידה, בהשליכם דברי תורה לארץ. כמובא בזה"ק (רי"ח עמ' ב) (איכה ב) השליף משמים ארץ. דכד בעא קודשא בריך הוא למתרבא ביתיה דלתתא, ולאגלאה ישראל ביני עממיה. [כאשר רצה הקב"ה להחריב ביתו למטה, ולהגלות את ישראל בין האומות] אעבר קודשא בריך הוא מקמיה להאי ארץ, [העביר הקב"ה והרחיק מעליו את הארץ העליונה] ואתרתקא מניה. פדכתיב, (שמות ב) ונתמצב אחותו

המשכון תמיד עתיד לחזור לבעליו כאשר ישלם את חובו. ולזה רמזה התורה, שאע"פ שנחרב הבית זה שתי פעמים, אין החורבן נצחי, אלא הוא כמשכון אשר עתיד לחזור לבעליו, כאשר ישולם חובו. וגם המלווה וגם הלווה הרי הם הקב"ה וכנסת ישראל מצפים כביכול לעת דודים. הגואל לגאול והנגאל להיגאל.

וחובו של בעל המשכון הוא תורה ומצוות ומעשים טובים. וכאשר ישלם חובו, ירד משמים משכונו משוכלל מיד קונו.

וכן מובא במדרש רבה, זהו שאנשי פנסת הגדולה אומרים (נחמיה א, ז): **חבל חבלנו לך ולא שמרנו את המצות ואת החקים ואת המשפטים**. מהו חבל חבלנו לך, הני שנתמשפן שני פעמים, ואין חבל אלא משכון, שנגמר (דברים כד, ו): לא יחבל רחים ורכב. לך פתיב: אלה פקודי המשפן משפן העדת.

ולהבין דברי המדרש נזקקים אנו לפסוק (שמות כב, כה) **אם חבל תקבל שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו**. ופירש רש"י שם שיש הבדל בין משכון ובין חבלה.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

וגו', **הַחֶבֶל אוֹיֵינוּ וְנִפְרַע פְּאֲרָנוּ,**
זָבֹול מִקֶּדְשֵׁנוּ.

ועל דרך הצח: יבוארו בעניין זה ג'
משמעויות נוספות למלה "חבל":

הא': חבל מלשון חבלה והשחתה
שחיבלו בנפשותם כאמור בפרשת האזינו
שחת לו לא בניו מומם, ופירש"י שם
ההשחתה היא לבנים ולא לו לקב"ה
וכנ"ל, **שְׁהַחֶבֶל אוֹיֵינוּ. וְנִפְרַע פְּאֲרָנוּ.**
זָבֹול מִקֶּדְשֵׁנוּ.

הב': חָבַל מלשון צער, כמי שמצטער
על מעשיו שבגללם **הַחֶבֶל אוֹיֵינוּ,** וכמובא
במדרש רבה [א,כז'] שהיה משה מצטער
בצער אחיו במצרים: **שְׁהִיָּה רוּאָה**
בְּסִבְלוֹתָם וּבִזְכוּךָ וְאוֹמֵר, חָבַל לִי עֲלֵיכֶם מִי
יָמַן מוֹתֵי עֲלֵיכֶם.

הג': חבל מלשון חבלי לידה, שהגלות
המר היא כחבלי לידה של הגאולה, ואשר
על כן נקראו חבלי משיח, עת יחזור
חיבולינו ומשכוננו עת יתקיים בנו [תהלים
טז,ו'] **חֲבָלִים נִפְלוּ לִי בְּנַעֲמִים אַף נִחַלְתָּ**
שְׁפָרָה עָלַי, וַיִּרַד הַמִּקְדָּשׁ מִן הַשָּׁמַיִם
בב"א.

ואשר על כן משנתמשכן המקדש,
נתעוררה כביכול **תְּקֵנָת הַמְּלִיָּה,** הוא

מְרַחֵק. וְכֵן הָאֵי אֶרֶץ אֲתֵרְתָּקָא
מְשָׁמִים דְּלַעֲיִלָא, [וכאשר הארץ
העליונה התרחקה משמים העליונים
שמלפני הקב"ה] **הָאֵי אֶרֶץ דְּלִתְמָא**
אֲתֵרְתָּקָא, וַיִּשְׂרָאֵל אֲתַפְּזָרוּ בֵּינֵי
עַמְמָא. [נחרבה הארץ התחתונה
וישראל התפזרו בין האומות]

ובביאור דברי הזוה"ק הנ"ל יש לומר
כי בבריאת העולם **ברא הקב"ה**
בריאה רוחנית כנגד בריאה גשמית.
זה שנאמר את השמים ואת הארץ. **את**
לרבות רוחני כנגד הגשמי. וברא
שמים עליונים וארץ עליונה להיות
לפניו, כנגד שמים וארץ בעולם
הגשמי. ואין הארץ השפלה יכולה
ליחרב עד שירחיק ויפריד מלפניו ח"ו
את הארץ העליונה, היא ארץ החיים.
ומשנחרבה **תהיה בחורבנה עד יום**
הפרעון, עד שישראל יפרעו את
חובם. וחובם הוא תשלום התורה
והמצוות.

ובהיות זמן הפרעון של התורה
והמצוות כל יום ויום, באין פירעון
מתקיים **חָבַל חֲבָלָנוּ לָךְ.** ומה נלקח
ממנו כחבלה, פְּאֲרָנוּ וְאוֹיֵנוּ, כל מה
שאוינו וקוינו לו, **מרום מקדשנו.** וכן
אומרים בסליחות: אֲשַׁמְנוּ מִפֶּל עָם.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

הקב"ה צעקתנו כהיום הזה, ויקיים בנו
וְתַנְתִּיל אֶת-אֲשֶׁר אָחֹן וְרַסְמִתִּי אֶת-
אֲשֶׁר אָרְקִים. ואמרו בגמרא [ברכות
ז.]. אע"פ שאינו הגון. **שהכל תלוי
בצעקתנו.**

וזה שפירש"י כאן: רמז למקדש
שנתמשכן, כלומר שיחזור אלינו
המשכון בב"א.

ובשימת לב, נאמר **הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן,**
כאשר המשכן הראשון מנוקד **בַּקִּמָּץ:**
הַמִּשְׁכָּן, והמשכן שני מנוקד **בַּפְתָּח:**
מִשְׁכָּן. ואע"פ שהמשכן הראשון
נקוד בקמץ מפני שנמצא בהפסק,
והמשכן השני נקוד בפתח מפני
שנמצא בסמיכות, עכ"פ משנכתב כן
יְדָרַשׁ עַל דֶּרֶךְ הַסּוּד:

משכן ראשון **בַּקִּמָּץ,** שחורבן ראשון
על ג' עבירות חמורות שפגמו כביכול
בַּכְּתָר עֲלִיּוֹן, ולכן נפרע להם **בַּקִּמָּץ**
היא **מִידַת הַכְּתָר,** בה מנוקד שם
הוי"ה בקמץ, כזה: **יְהוָה,** כפי
שמנוקד שם ה' בברכת המינים.
שהמינים רצונם לפגום בכתר עליון
ולכן נפרע מהם הקב"ה במידת הכתר
העליון בשם ה' המנוקד **בַּקִּמָּץ.**

הקב"ה, **שִׁיפְרַע הַלֵּוֹה,** הוא עם בני
ישראל, את חובו.

וכן מתעוררת **תְּקִנַת הַלֵּוֹה,** שיחזור
אליו **פְּקֻדוֹנו,** בקיימו תורה ומצוות
שנאמר (תהלים, פה, יב) **אָמַת מֵאֶרֶץ
תִּצְמַח וְצִדְקַת מִשְׁמִימִים נִשְׁקָף.**

ובביאור פסוק זה **יֹאמֵר: אָמַת**
מֵאֶרֶץ תִּצְמַח זו התורה, שנאמר
(משלי כג, כג') **אָמַת קָנָה, וְצִדְקַת**
מִשְׁמִימִים נִשְׁקָף זה בית המקדש
כמובא בפסוק שלאחריו, (תהלים
פב, יג') **גַּם ה' יִתֵּן הַטּוֹב.** וכדפירש
רש"י על הפסוק (דברים, ג, כה') **הִקְרַ**
הַטּוֹב תִּזְהַ וְתִלְבְּנוּן הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה.
זו ירושלים: **והלבנון.** זה בית
המקדש.

וכאומרו: כאשר אמת שהיא התורה
מֵאֶרֶץ תִּצְמַח, גם ה' יתן **הַטּוֹב** ויחזיר
לנו את המשכון הוא בית המקדש
שנתמשכן בעוונות.

וכבר מובטחים אנו על הדבר, כי אחד
המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון
לבו לשמים (ברכות יז. ורש"י שם),
ונאמר (שמות כב, כו') **וְהָיָה פִּי יִצְעַק**
אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי פִּי חֲנוּן אֲנִי. שישמע

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

ועוד על דרך הצח, נאמר מה טבו אהליך יעקב משכנותיך ישראל. אל תקרי אהליך אלא אלהיך, ואל תקרי משכנותיך אלא משכנותיך. מה טוב הוא אלהיך, יעקב, המחזיר לך את משכנותיך, ישראל.

ועל דרך הרמז, ירמזון המלים המשפן משפן למדרש שהביאו רש"י בויקרא כ"ו מב, וזכרתי את בריתי יעקוב. בחמשה מקומות נכתב יעקוב מלא, ובחמישה מקומות נכתב אליה חסר ו, שיעקב נטל אות ו' משמו של אליהו ערבון וכמשכון שיבוא ויבשר גאולת בניו.

והוינן בה, מדוע נטל יעקב דוקא את הו"ו, ולא את היו"ד או אות אחרת כמשכון, ומדוע נכתב בכתובים דווקא ה' פעמים יעקוב מלא ואלה חסר.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכן נטל אות ו' כמשכון, ודווקא ה' פעמים. שכן יש מחלוקת בגמ' מסכת שבת אם יש תחומין מעל י' או אין. ונפקא מינה אם יבוא אליהו לגאול את בניו של יעקוב בשבת או לא.

והמשכן השני בפסוק מנוקד בפתח, המשפן משפן, שנתן לנו הקב"ה פתח לחרטה, שהמאור שבתורה יחזירם למוטב ויעשו כולם אגודה אחת לאהבתו ויראתו, ועוד ידו פתוחה להוריד לנו המקדש השלישי בב"א. ולכן המשכן השני בפתח: משפן, שנתן לנו פתח חרטה.

ועל דרך הצח והמוסר נאמר: שינרה הקמץ על קמיצת היד של הקב"ה, ואשר לא יפתחנה עד שנפתח לבנו לאהבתו. כאומרנו בתפילת ובא לציון גואל הוא יפתח לבנו בתורתו, וישם בלבנו אהבתו ויראתו.

ואע"פ כן הקתיב כביכול הקב"ה על עצמו: (דברים, ראה, טו, ז-ח) וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת-גְּדָךְ מֵאֲחִיךָ הָאֲבִיּוֹן כִּי-פִתַּח תִּפְתַּח אֶת-גְּדָךְ לִוְיָהֶבֶט מֵעֵבִיטָנוּ דֵּי מִחְסָרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ. על דרך הפשט רצה הכתוב לומר הלווהו על המשכון. ועל דרך הצח, נאמר להשיב לו את העבוט הוא המשכון, שהוא כל מחסורו אשר יחסר לו. וכאן הכתיב הקב"ה כביכול על עצמו שיפתח את ידו וחזיר לנו העבוט אשר לקח מאתנו בעוונות.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

ועוד י"ל שלכן צירפו למזמורים של מוצאי שבת את הפיוט "אל תירא עבדי יעקב", להזכיר **שיעקב אבינו מחזיק במשכון**, הוא הו' של אליה הנביא. ושני המזמורים גם יחד אליהו הנביא ואל תירא עבדי יעקב יבשרו כבר בתחילת השבוע על גאולתנו ופדות נפשנו בב"א.

^^^

**וְכִסֶּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה בָּקַע לְגִלְגָּלֶת
מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל
הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים
שָׁנָה וּמַעְלָה לְיִשָּׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף
וּשְׁלִשָּׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מְאוֹת
וַחֲמִשִּׁים:
(לח, כה-כז).**

על דרך הרמז והסוד, ירמזון אליו
מִלְּפָא לְדֶרֶךְ עֲבוּדַת ה':

וְכִסֶּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה ירמוז על כסופי
העדה להיות פוקדים את משכן ה'.
ועתה, עד שיבנה, תפקוד העדה את
כסא הכבוד במאה ברכות כל יום.

בשלמא כשבא בנשמתו וברוחו כגון
לברית מילה כאליהו מלאך הברית,
כמלאך יכול הוא לעבור תחומין מן
השמים לארץ. **אבל כשיבוא לבשר**
את בניו בשורת הגאולה, יתלבש
בגוף בשר ודם, ולדיעה שיש תחומין
מעל עשרה לא יוכל לעבור את התחום
בשבת לרדת ארצה משמים. **ולכן**
לדיעה זו לא יבוא לגאול את בניו
ביום השבת. ולדיעה שאין תחומין
מעל עשרה יבוא גם בשבת. אם כן,
בשבת מחלוקת וספק אם יבוא אליהו.
וביום ו' **בודאי לא יבוא מפני הטורח**
של בני"י בהכנת שבת.

ובשאר ה' הימים שנותרו בודאי
יבוא לגאול את בניו.

נמצאנו למדים אם כן טעם למשכון
של הו'. ועדין יש להבין מדוע יכתב
כן ה' פעמים.

ולעומקו של מקרא יש לומר: ו' כנגד
יום ו' שבערב שבת **בודאי לא יבוא**,
ה' פעמים כנגד ה' ימים **שבודאי כן**
יכול לבוא. ולכן מתחילים לשורר
לאליהו הנביא כבר במוצאי שבת,
שיכול כבר להגיע.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

ומהם עֲשֵׂה נְוִים לְעֹמֹדִים, היא הו"ו המקשרת בין שמים וארץ, בין כתר עליון ומלכות אדנות, הם העמודים עליהם נשענים כביכול כל העולמות.

וְצִפָּה רְאִישֵׁיהֶם וְחֹשֶׁק אֲתָם. שהקב"ה כביכול מצפה לראש בני ישראל שכל ראש וראש יחשוב על מלכות ה' בעולם ויכוון במאה ברכות להעמיד העולם, ועל ידי כך הוא מקיים וְחֹשֶׁק אֲתָם, שנותן בהם חשק הבורא יתברך, אשר הם חושקים בו והוא חושק בהם, והם יחד הכח המניע בעולמו של הקב"ה, והכח המעמיד את העולמות על מכונם ואשר על כן יקרא "חֹשֶׁק הָעוֹלָמוֹת".

וזוה סוד שני המשכנים, הכתובים בראש הפרשה, הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן, משכן של מטה מכוון כנגד משכן של מעלה, ומחוברים בווי העמודים של חֹשֶׁק הָעוֹלָמוֹת, הן הספירות הקדושות.

ועוד יש לומר, כי החידוש של בצל אל היית, שבצלאל הוסיף נופך משלו, שכיוון לדעת הקב"ה במלאכת העמודים, וְצִפָּה רְאִישֵׁיהֶם וְחֹשֶׁק אֲתָם. ובא לרמוז לדורות הבאים שהציפיה והחשק להבורא יתברך הם

ולזה ירמזו מֵאֵת כֶּפֶר וְאֵלֶּף וְשִׁבְעֵי מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. שְׁמֵמֵאֵת הַכֹּכֵר נִעְשׂוּ הָאֲדָנִים, והם כנגד מאה פעמים אדנות שאומרים במאה ברכות בכל יום.

וַיְהִי מֵאֵת כֶּפֶר הַכֶּסֶף לְצִקָּת אֵת אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדָנֵי הַפְּרִכֵּת מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּפֶר כֶּפֶר לְאֲדָנֵי.

ירמוז הכתוב שעל ידי הברכות מתעלים הבנים אל כסא הכבוד של אביהם, דרך סולם העשר ספירות הקדושות שבהם מנהיג הקב"ה את עולמו. ולזה ירמוז הפסוק וְאֵת הָאֵלֶּף וְשִׁבְעֵי הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עֲשֵׂה נְוִים לְעֹמֹדִים וְצִפָּה רְאִישֵׁיהֶם וְחֹשֶׁק אֲתָם.

כיצד:

הָאֵלֶּף המוזכר בפסוק הוא כנגד אלופו של עולם, וכנגד הספירה הראשונה היא כתר עליון.

וְשִׁבְעֵי הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים בגי' תשע"ה, הם תשע הספירות הקדושות מן המלכות בשם א-דני, כנגד האדנים, ועד החכמה עילאה. ועד בכלל.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

יש לדייק [וכן דייק הספורנו] שבאומרו **וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן** הכוונה ליריעות המשכן.

ולפי זה יש לומר ש**נס** גדול היה בהקמת המשכן: **וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן**, הן היריעות, ובעודו מקים את היריעות באויר **וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקַּם אֶת עַמֻּדָיו תַּחַת הִירֵיעוֹת**.

ושמא יש לומר שבזה רמז הפסוק הוקם המשכן, כביכול **מעצמו** תחת יריעות המשכן, וזה שאמרו שהיה הקב"ה עוזרו.

ולכאורה, דרך זו של הקמת המשכן מלמעלה למטה, אינה כדרך בניית האוהלים, וכפי שמובא במסכת עירובין קא. שהרוצה להקים מדורה ביו"ט, יחזיק את הלוח העליון באויר ורק אז ישים את שאר החצובה, ומפרש רש"י שם לפי שאין דרך בניה מלמעלה למטה באהלים. וזה יקשה לפירוש הספורנו הנ"ל שכן היתה דרך הקמת המשכן, מלמעלה למטה.

ויש לומר דהקמת המשכן היתה בדרך נס על ידי הקב"ה, ואין למדים ממעשה

הגמול הנכון והראוי למי שהקב"ה ממלאו ברוח אלקים.

ועוד רמז גדול יש כאן, לתפילת העמידה שהיא אחד מעמודי העולם, שכל העומד בתפילה לפני בורא עולם הרי הוא כ"ווי העמודים" המצופים ומחושקים בפסוף העליון, ועולה בתפילתו דרך העשר ספירות הקדושות עד כסא הכבוד בצפיה ובחשק הבורא, ונאמר עליו בצל אל היית.

נס הקמת המשכן

וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקַּם אֶת עַמֻּדָיו: וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמַעְלָה פְּאֶשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה: (מ,יח')

בשימת לב, הזכיר הפסוק את האדנים והקרשים, את האהל שהן יריעות העזים, ואת מכסה האהל, ואילו את יריעות המשכן לא הזכיר כלל. ומכאן

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

כל בנינו ומשכנו מבפנים, ואף ישכון בתוכו כפי שנאמר ושכנתי בתוכם.

^^^

ולא יכל מִשְׁשָׁה לְבֹא אֶל אֱהָל מוֹעֵד
כִּי יִשְׁכַּן עָלָיו הָעֶנָן וְכְבוֹד ה' מְלֵא
אֶת הַמִּשְׁכָּן. (מ,לה)

פירש הרמב"ן יכול לשון רשות. כפסוק "ולא תוכל לאכול באחד שעריך" שתרגם אונקלוס לית לך רשות. כן כאן, שלא היתה רשות למשה לבא אל אהל מועד מפני הענן וכו'.

ומאחר ופרסמו הכתוב בלשון רשות. יש ללמוד מכאן הנהגת האדם בדרך המצוות. שאף על פי שיש לו רשות, ינהג בדרך ארץ ויגדור עצמו כאילו אין לו רשות, ויקיים בעצמו: [אבות א, י] אל תתנדע לרשות, וקרי ביה על דרך הצח: אל תתנדע למלה רשות. והיא מלחמת היצר שכנגדו דברה תורה [ריש כי תצא ורש"י שם] היא מלחמת הרשות.

נסים. שהרי בדרך כלל דרך בניית אהלים היא אכן מלמטה למעלה.

ועל דרך הרמז והצח, נראה לומר שזו הדרך להקמת בנינו הגשמי והרוחני של האדם: שבתחילה יש להציב את התכלית העליונה של הבנין, היא היראת שמים והשראת השכינה, ולאחר מכן לבנות מן המסד ועד הטפחות ולהכניס תחת כנפי השכינה את שאר כל חלקי הבנין של הגוף והנפש, האדנים והקרשים ושאר ענייני המשכן.

וכעין בריאת העולם. שבראשית בריאת העולם נבראו השמים ונמתחו מגערתו של הקב"ה באמרו "יהי רקיע", ומשנמצאו השמים מתוחים, רק אז הציב את הסולם ארצה וראשו מגיע השמימה. למען ישאף העולם הגשמי והטבעי אל רום שמים העליונים, על פי סדר הבריאה.

ולכן נאמר את השמים ואת הארץ. שמים תחילה ואחר כן הארץ. וכעולם וכמשכן, כן האדם, יציב לעצמו את התכלית העליונה, והיא יראת שמים טהורה, שתהיה פרושה מעליו, וכפי שאמרו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אז יעזרהו הקב"ה להקים את

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

ושמא יש לומר שהמלאכה נקראת על שמו של משה מדין גדול המעשה יותר מן העושה. וכשם שמלאכת הארון נקראת על שם בצלאל שמסר נפשו ביותר על המלאכה, כן כל המלאכה בכללה נקראת על שם משה שמסר נפשו על כל המלאכה על כל פרטיה ודקדוקיה.

ולעומקו של מקרא יש לומר, ויכל משה מלשון ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, שנאמר במעשה בראשית. ועל בעל הטורים שהביא מהתרגום ירושלמי ויכל וקמד. והוא מלשון נכספה וגם פלטה נפשי לחצרות יהנה [תהלים פ"ד ג'] ומובא במפרשים שם [רש"י ומצודות] שהוא מלשון תאוה וחשק. ולשון בעל הטורים בבראשית: זהו שאמרו חמדת ימים אותו קראת. שחמד הקב"ה את השבת ואת כל אשר עשה.

כן משה, חמד את המלאכה. עד שהיה רוצה להמשיך בה. אלא שכבר בא הכתוב והעמידו כאומרו [ויקהל לו, ז'] וְהַמְלָאכָה הִיָּתָה דָּבָר לְכָל-הַמְלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר. (לו, ז')

וכן יתבאר על דרך המוסר: שכאשר אין לאדם רשות מאת הבורא לעשות אי אלו מעשים, יראה עצמו כאילו אינו יכול לעשותם. ובזה תשרה עליו השכינה ויהיה משכן להשכינה הקדושה, יומם ולילה כבני ישראל בכל מסעיהם.

~~~~~

ויכל משה את המלאכה (מ, לג)

יש לשאול, שהרי פירש"י שלא עשה משה שום מלאכה במשכן [לט לג]. וגם בהקמתו אמר לו הקב"ה עסוק אתה בידך ורק נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, שנאמר הוקם המשכן. ומדוע אם כן נאמר ויכל משה את המלאכה.

ועוד יש לשאול, הרי בצלאל עשה רוב המלאכה וכן אהליאב, ועוד היו שעסקו במלאכה, ומדוע נאמר ויכל משה את המלאכה. ומה גם שהארון נקרא על שם בצלאל שמסר נפשו על הדבר וכן פירש"י שם. וכיצד זה נקראת על שמו של משה.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

מעוצם התפעלותו של נִיכַל מֹשֶׁה
התקיים בו וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה. משום נִיכַל
- לֹא יָכַל.

ופירושו על דרך הצח:
משום חמדת פְּלוּיֹת הקדושה לֹא יָכַל
היה משה להכילה, ולא הרשה
לעצמו להיכנס אליה וכביכול בכך
לחללה.

וכמו שדרשו במסכת ברכות ז. בשכר
"כי יֵרָא מִהַבֵּיט" זכה ל"ותמונת ה'
יביט", כן כאן בשכר של "וְלֹא יָכַל
מֹשֶׁה", זכה ל"נִיכַל מֹשֶׁה אֶת
הַמְּלָאכָה". ומשום נִיכַל וְלֹא יָכַל
הכיל ההיכל כולו את כבוד השכינה.
וכשם ששרתה השכינה בהיכל כן
שרתה השכינה במשה, בכליותו של
משה. וכבוד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. את
מִשְׁכַּן הַשֵּׁם, ואת מִשְׁכַּן מֹשֶׁה. ורמזו
הכתוב בפסוק מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. שהרי
המלה הַמִּשְׁכָּן היא כשתי מלים: פֶּן
מֹשֶׁה. וכך יהיה נקרא: וכבוד ה' מְלֵא
אֶת הַמִּשְׁכָּן, פֶּן מֹשֶׁה - וכבוד ה' מְלֵא
אֶת מֹשֶׁה. והרי משה עצמו כהיכל ה'.

וכן הוא על דרך המוסר, כפי
שהתבטא הרמב"ם בהלכות תשובה
[פרק חמישי הלכה ב']: **כָּל אָדָם רְאוּי**

שחמד משה את המלאכה להמשיכה
כעין וְהוֹתֵר, אלא שכבר הגבילו
הכתוב באומרו: דָּגָם.

ועוד י"ל, ויכל לשון כלל. שראה את
העבודה בכללה, ולא כפרטיה. כאדם
הרואה את הדבר המוגמר בלי לדעת
כיצד כל דבר עשוי לפרטיו, ומתפעם
לבו למראה הוד הדבר המושלם. וזאת
למרות שהיה משה יודע כל פרט
ופרט מן המלאכה.

ועל ידי הראיה הכוללת של
המלאכה, לא היה לבו גס בה. ולא היה
כאדם המכיר כל פרט ופרט לאמור
כאן עשו כך וכך וכאן תיקנו כך וכך
וכו' שאינו מתפעל עוד מן הדבר
המוגמר. אלא התפעל מכללות
המלאכה על כל פרטותיה ודקדוקיה
כאומרם ז"ל בספרי ואתחנן פסקא ו,
וכן הביאו רש"י על הפסוק דברים
כו, טז' הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹקֶיךָ מִצִּיּוֹן וּגו'
בכל יום יהיו בעיניך חדשים.

ולכן כתיב, וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל
אֱהִל מוֹעֵד פִּי שֹׁכֵן עָלָיו הָעֵנָן וְכָבוֹד ה'
מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן:

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

שבפרשת בשלח. [פרק יד פס' יט- כא'].

^^^

וּכְבוֹד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. יש ליתן טעם בענין שאמרה התורה מְלֵא. וכי יש מקום פנוי מן השכינה חלילה, והרי אמרו בזה"ק ובתיקונים "לית אתר פנוי מיניה".

ויש לומר, מלא - במילואותו. וכפי שנתפרש שם מהו ה' בהיכל קדשו [תהלים יא,ד], שם הוי"ה באדנות. וכמו שהביא אוה"ח הק' בפרשת פנחס: יכוין לשילוב האותיות שהוא סוד ה' בהיכל קדשו והם כך: יאהדונהי.

וכמובא בשערי אורה שער א', שהשם הק' אדנ' הוא היכל ה', והשם הק' יהו"ה שוכן בתוכו, בשילוב אותיות כזה: יאהדונהי לקיים ה' בהיכל קדשו.

ובמילוי הוא כזה: יו"ד אל"ף ה"י דל"ת וי"ו נו"ן ה"י יו"ד ובגימטריא תשמג, אותיות מגשת [743]. כדכתיב וַיִּקְרָאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהֵינוּ.

לוּ לְהִיּוֹת צְדִיק כְּמֹשֶׁה רַבְּנוֹ. וכוונתו שאין הדבר תלוי אלא בבחירתו של האדם. כן כל אחד ואחד רְאוּי לוּ להגיע לדרגא זו שכבוד ה' מלא את היכלו, ויהיה כהיכל ה', מרכבה ובית לשכינה הק'.

ועל דרך הצח יאמר: אלה פקודי המשכן אותיות כן משה, אלה פקודי משה, וכן כל אדם הראוי להיות צדיק כמשה יהיו אלו פקודיו.

^^^

וַיִּכַּס הָעֵנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן.
(מ,לד')

יש ליתן טעם מהו הענן בה"א הידיעה. והרי לא דובר על ענן לפני כן. ויכס ענן ה' הוי ליה למימר. ומהו הענן.

ועל דרך הרמז והסוד, יש לומר, הָעֵנָן - הוא הענן המדובר כבר, בפרשת יתרו, שם נאמר: "הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הָעֵנָן" [שמות יט,ט], וכמובא שם, בלעומקו של מקרא: הוא עב הענן, הם ע"ב שמות ה', היוצאים מן הפסוקים של ויסע ויבא ויט

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

שָׁאִין לוֹ שְׁעָה: שאין לך אדם שיעשה טוב ולא תשרה השכינה עליו, שנאמר שָׁקֵן עָלָיו הָעֲנָן, ר"ת ש"ע"ה.

וְאִין לָךְ דְּבַר שָׁאִין לוֹ מְקוֹם. כפי שאמרו [בתיקוני זוהר קכב] דְּלִית אַתְר פְּנוּי מִיְנִיָּה. שאין מקום פנוי מן השכינה. שנאמר [שמות לג, כא'] הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי, ודרשו בו: הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו. ובעומדו על מקומו בתפילה, יזכה האדם להיות המקום עליו, וכך יהיה מרכבה לשכינה.

^^^

וּבְהֶעֱלוֹת

וּבְהֶעֱלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִסְעֵיהֶם. (מ, לו')

יש ליתן טעם מדוע נאמר וּבְהֶעֱלוֹת לשון נפעל, היה לו לומר כביכול וּבְעֵלוֹת הָעֲנָן.

אלא י"ל כדי שלא יחליפו ח"ו צורה ביוצרה, שלא יראו בענן קדושה עצמית וח"ו ישתחוו לו, נאמר וּבְהֶעֱלוֹת, שידעו מי הוא העולה ומי

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכך כווננו חז"ל באמרם, (ברכות ז), בְּשֹׁכֵר פִּי יֵרָא מִהִבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים (שמות ג, ו) זָכָה לְנִיירָאוּ מִגְּשֵׁת אֱלֹוֹ. (שם, לד, ל).

ועוד י"ל, מה הוא עב הענן, הוא שם ע"ב כידוע המכוון כנגד עולם האצילות במילוי יו"ד דין, כזה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י, שנקרא שם ע"ב, שכך עולה הגימטריה שלו, ע"ב. והוא ע"ב הענן האמור השוכן בהיכל קדשו.

וּבְכַבֹּד יִהְיֶה מְלֵא אֶת-הַמִּשְׁכָּן.

על דרך הרמז: מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן ר"ת מא"ה. רמז למאה אדנים שהם מאה ברכות. וירמוז בזה למאה ברכות שמשרים שכינה על האדם בכל יום ויום. ובזה נעשה כביכול מרכבה לשכינה הק'.

ועל דרך הצח: שָׁקֵן עָלָיו הָעֲנָן

ר"ת ש"ע"ה. ר"ל שעה ה' אל מנחתם.

עוד ירמוז למה שנאמר בפרקי אבות פרק ד, משנה ג': שָׁאִין לָךְ אָדָם שָׁאִין לוֹ שְׁעָה וְאִין לָךְ דְּבַר שָׁאִין לוֹ מְקוֹם.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

לשבת מברכין

ראש חדש ניסן

על דרך הסוד שם השם השולט
בחדש ניסן הוא יהו"ה היוצא מראשי
תיבות של הפסוק (תהלים צ"ו יא')

יְשַׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הַבְּרָזִים

בפרשת החדש נאמר הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה
לְכֶם רֵאשׁ הַדְּשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם
לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה. (שמות יב, ב')

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְכֶם לְכֶם תְּגַרֵי זְמַנֵּי
לְמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְגו' פִּי חֵלֵק ה'
עִמּוֹ. אֲתַקְשְׁרוּתָא דָּא לְכֶם, [לְכֶם] וְלֹא
לְשָׂאָר עַמִּין.

(זוה"ק, פרשת בא)

ופירושו: שבוה, בחידוש החדש, תהיו
מתקשרים ואחוזים בשכינה הקדושה,
והתקשרות זו היא אך ורק לכם, לכם
ולא לאומות העולם. כעין אות היא
ביני וביניכם.

כאן רמז להם הקב"ה לישראל שְׁמַדֵּי
חדש בחדשו יהיו ישראל מתקשרים
אליו מחדש, בהיותו נגלה עליהם עם
חידוש הלבנה.

הוא המַעֲלָה. שהקב"ה הוא המַעֲלָה
את הענון, ואינו עולה מעצמו.

ועל דרך הצח, חלקהו לשניים.
וּבָהּ – עֲלוֹת. עֲלוֹת הַעֲנַן הוּא ע"י ה'.
ובשם ה' עלות הענון.

ועוד י"ל על דרך הסוד: וּבָהּ – עֲלוֹת
"ובה" הוא אחד השמות של ע"ב.
והב. ועל ידי שם והב מע"ב נעלה
הענון. שנאמר וּבָהּ – עֲלוֹת, וּבָהּ עֲלוֹת
הַעֲנַן.

~~~~~

{מ,לח} פִּי עֲנַן יְהוָה עַל-הַמִּשְׁכָּן
יוֹמָם וְלַיְלָה תִּהְיֶה לְיָלֵהּ בּוֹ לְעֵינַי כָּל-
בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּכָל-מִסְעֵיהֶם:

חזק

ירמוז בזה שעל כל-בית-יִשְׂרָאֵל
להתחזק בְּכָל-מִסְעֵיהֶם בדרך ה' עד
ביאת גואל צדק בב"א.

~~~~~

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

ועל דרך הצח, ראשון הוא לכם
לחדשי השנה. ראשו"ן הוא כינוי
להקב"ה, וכן הו"א כינוי להקב"ה,
לכם לחדשי השנה, מסור הו"א לכם
לכווננו בחדשי השנה.

זה שנאמר החדש הזה לכם. החדש
הזה, הוא חדש ניסן, הוא "זה אלי
ואנוהו", הוא מסור לכם. כביכול נמסר
לכם להתקשר אליו, וכן לכל חדשי
השנה.

ולכן אמרו בניסן נגאלו ובניסן עתידין
להיגאל, כי בשמו רמוזים רחמיו
המרובים, ושמחת השמים וגילת הארץ,
נאקם כל הגבראים.

ובשימת לב, שמחת השמים
המצוינת בפסוק ישמחו השמים ותגל
הארץ, אשר ממנו יוצא שם השם
השולט בחדש ניסן, שמחה זו נמשכת
משמחת הפורים בחדש אדר, ומשפיעה
על כל חדשי השנה אשר ניסן בראשם.
דרך שמחת התורה בסיון, וכן הלאה
לכל השנה כולה.

^^^

ואשר על כן יהיה כל ראש חדש
נושא את שמו המיוחד של הקב"ה,
ובמשך השנה בי"ב צירופים שונים.
ואותו השם הק' השולט באותו חדש
ילווה אותם בכל עניניהם. כמובא
בהקדמה לתיקוני הזהר.

וכן מובא בשם הארי הק' לכוון בכל
חדש בשם המיוחד לו בחתימת הברכה
של מקדש ישראל וראשי חדשים
במוסף של ר"ח, בשילוב עם אותיות
אהי"ה [וכבר מובא בסידורים לפני
תפילת מוסף של ר"ח].

ובהיות ר"ח ניסן יום הקמת המשכן,
יום שנטל י' עטרות של שמחה, על כן
השם השולט בחדש ניסן יוצא מן
הפסוק י'שמחו ה'שמים ותגל ה'ארץ.
והוא ככתבו. וישתנה מחודש לחודש
בסדר שונה. וניקודו לפי הפסוק ממנו
יצא. כגון: יתן ה',
ובשילוב עם שם אהי"ה הרי כוונתו על
פי האר"י ז"ל הוא:

אֵהָהִיָּה

ועוד מובא בתיקונים, כל אימת
שבצירופים השונים יבואו האותיות י'
או ו' לפני האות ה', הרי זה מורה על
רחמים. יוצא אפוא שחדש ניסן כולו של
חסד ורחמים.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

(שדומין לעושיין מצות חבילות רש"י
(שם).

איתיביה [מקשה לוי לרבי]: מקדש
ישראל והזמנים [ומתרץ רבי] **ישראל**
דקדשינהו לזמנים.

ופירושו, שהקב"ה מקדש את ישראל
וישראל מקדשין את הזמנים. וזוה
שותפין כביכול להקב"ה בקדושתו.

ואכן הוא הדבר בכל המצוות כולן רק
שבמצוות אחרות אין זה נראה בעליל.
ואשר על כן הורונו חז"ל לברך לפני
כל מצווה ולומר **אשר קדשנו**
במצוותיו, וציוונו וגו'. והכוונה בזה
שכל מצווה היא **המשכת קדושת**
הציווי האלקי אלינו. וכגון ציצית
ותפילין, שנראה בעליל כיצד מתעטף
בקדושה ונקשר בקדושה, וכן המצוות
כולן על זה הדרך.

ואב לכולן היא מצוות קידוש החדש,
שבה משתלבים הקב"ה האדם
והתחזקות הבריאה במצווה אחת.
ובזה יבואר הטעם מדוע נשתתה
התורה עד עתה למצווה זו.

הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁ הַיְדֹשִׁים
רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְהַדְשֵׁי הַשָּׁנָה
(יב,ב')

אמר ר' יצחק לא היה צריך להתחיל
את התורה אלא מהחדש הזה לכם
שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה
ישראל, ומה טעם פתח בבראשית
משום כח מעשיו הגיד לעמו.
(בראשית א א רש"י).

ויש לעיין אם כן מדוע התורה חכתה
עד כאן עם המצווה הזאת של קביעת
החדש.

ועוד, מדוע דוקא מצווה זו נאמר בה
מצווה ראשונה והרי ברית מילה נצטווה
בה אברהם לפניו.

ועוד מה שפר חלקה של מצווה זו
דוקא להיות **ראשונה** לכל המצוות.

ויש לומר דעד כאן נצטוונו לא כעם,
וכאן המצווה הראשונה שנצטוונו כעם,
ודיקא נמי ברש"י שנצטוו בה **ישראל**.
ושפר חלקה של מצווה זו להיות
ראשונה לכל המצוות, שהיא אב לכולן
בכך שישראל **שותפין בה להקב"ה**.

וכפי המובא במסכת ברכות (מט.)
רבי אומר **אין חותמין בשמים**

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

בספרא [כשחזר קם לקרוא בתורה] בעי למקרי [רצה לקרוא] **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכַבֵּם** ואמר **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכַבֵּם**. בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה. [בקשו רבנן רחמים עליו וחזר תלמודו]. והיינו דתנן [פרקי אבות פ"ד משנה י"ד] ר' נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה וכו'. [אם ת"ח אתה אל תשב אלא במקום תלמידי חכמים. רש"י]. תנא, לא ר' נהוראי שמו אלא ר' נחמיה שמו, ואמרי לה ר' אלעזר בן ערך שמו. ולמה נקרא ר' נהוראי, שמנהיר עיני חכמים בהלכה.

ולהסבר העניין ייאמר: שאין לך דבר המקשר את האדם לבוראו כתורה ומצוות. ואף כי יכול לכאורה להתקרב אל הקב"ה דרך יפי הבריאה, כחמרא דפורגייתא וכמייא דיומסית, הרי הם בבחינת המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילך זה מתחייב בנפשו.

ולא רק בנפשו אלא מתחייב הוא בנפש העולם כולו, שהתורה מחזקת העולמות, ובהיחלשה יתרופפו העולמות. ואשר על כן בבואו לקרוא בתורה המחזקת כל העולמות, כהו חושיו ונסתתמו מעינותיו ובמקום **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכַבֵּם** קרא בתורה **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכַבֵּם**.

שנא' כח מעשיו הגיד לעמו והוא הכנה למצוות. וכח מעשיו היא הבריאה כולה, וכל עניני ההשתלשלות ממנה דרך אברהם יצחק ויעקב עד היותנו לעם.

ומבראשית ועד פרשת בא הכל בבחינת כח מעשיו הגיד לעמו. ועתה משהגיד לעמו כח מעשיו וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עלינו, הגיעה זמנה של מצוה זו. שהיא לא רק המשכת השפע האלקי, אלא כאמור **אב לכולן של שותפות מלאה בהנהגת הבריאה.**

^^^

ובזה ינתן טעם למעשה המופלא של מייא דיומסית ור' אלעזר בן ערך. כמובא במסכת שבת קמז: אמר ר' חלבו חמרא דפורגייתא [שם מדינה שיינה משובה, רש"י], ומייא דיומסית [מקום שבו מים משובחים לרחצה], קיפחו עשרת השבטים מישראל. [שהיו בעלי הנאה ועוסקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ויצאו לתרבות רעה. רש"י]. ר' אלעזר בן ערך איקלע להתם [לפורגייתא דיומסית]. אימשיך בתריהו [אחר היין והרחצה. רש"י]. איעקר תלמודיה [נעקר תלמודו ושכחו]. כי הדר אתא קם למקרי

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

להפטרת החדש ושייכותה לפרשת החדש

קורין למפטיר בפרשת בא **הַחֲדָשׁ**
הַזֶּה לָכֶם [שמות י"ב א'-כ'] ועיקרו
קידוש החדש וענייני פסח

{א} וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל- מֹשֶׁה וְאַל-אֶהְרֹן
בְּאַרְצָךְ מִצְרַיִם לֵאמֹר: {ב} הַחֲדָשׁ הַזֶּה
לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם
לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: {ג} דַּבְּרוּ אֶל-כָּל-עַדְת
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ
לָהֶם אִישׁ אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אֲבֹתָהּ שֶׁה לְבַיִת:
{ד} וְאִם-יִמְעָט הַכֹּהֵן מִהַיּוֹת מִשְׁה
וְלָקַח הוּא וַיִּשְׁכְּנוּ הַקָּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ
בְּמִקְדָּשׁ נִפְשֹׁת אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ תִכְסוּ
עַל-הַשֶּׁה: {ה} שֶׁה תָּמִים זָכַר בֶּן-שָׁנָה
וַיִּהְיֶה לָכֶם מִן-הַכֹּפְעִים וּמִן-הַעֲזִים
תִּקְחוּ: {ו} וַיְהִי לָכֶם לְמִשְׁמַרְת עֵד
אֲרֻכָּה עֶשֶׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּשְׁטוּ
אֹתוֹ כָּל קַתַל עַדְת-יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבִים:
{ז} וְלִקְחוּ מִן-הַדָּם וַיִּתְּנוּ עַל-שְׁתֵּי
הַמְזֻזוֹת וְעַל-הַמִּשְׁקוֹף עַל הַבַּיִת אֶשֶׁר-
יִאֲכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם: {ח} וְאֲכְלוּ אֶת-
הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל-
מַרְרִים יִאֲכְלֶהוּ: {ט} אֶל-תֵּאֲכְלוּ מִמֶּנּוּ
נֶאֱמַר וּבָשָׂל מִבָּשָׂל בְּמַיִם כִּי אִם-צְלִי-אֵשׁ
רֹאשׁוֹ עַל-כַּרְעֵיו וְעַל-קַרְבּוֹ: {י} וְלֹא-

ובשימת לב, נתחלפו לו האותיות
דז"ך באותיות רי"ב שתחת היותו
דז"ך, של הקב"ה שהוא זך וטהור
מרום וקדוש ומקדש ישראל והזמנים,
נהייה עתה של ריב ומדון, שהוא היפך
הקדושה והטהרה. ורק על ידי תפילת
רבים חזר לאיתנו, **כחזרת הים**
לאיתנו, לתנאו הראשון שהתנה עמו
הקב"ה להיות עולמו נשלט תחתיו על
ידי עמל התורה. וחזר לערכו הראשון
להיות הקב"ה עוזרו ורמוז בשמו:
אלעזר בן ערך, ובכך חזר להיות
מנהיר עיני חכמים בהלכה.

כי **הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם** הוא כניתוק
מעולם הבריאה וכפירוק השותפות בין
הבורא והנברא, ולעומת זאת **הַחֲדָשׁ**
הַזֶּה לָכֶם, הוא קשר עם עולם הבריאה
ומבטא את השותפות של הבורא
והנברא בבריאה.

~~~~~

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

אכל מחמצת ונכרתה הגפש שהוא מענת ישראל בגר ובאזרח הארץ: {כ} כל-מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות:

הפטרות החדש קורין בנביא יחזקאל מפרק מ"ה פס' טז'-כה, עד פרק מ"ו פס' א'-יח',

ספרדים: מפרק מ"ה פס' יח' עד פרק מ"ו פס' טו')

פסוקי הפטרה:

{פרק מ"ה, פס' טז} כל העם הארץ יהיו אל התרומה הזאת לנשיא בישראל: {יז} ועל הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסוד בסגים ובקדשים ובשבתות בכל מועדי בית ישראל הוא יעשה את החטאת ואת המנחה ואת העולה ואת השלמים לכפר בעד בית ישראל: (ו)

ספרדים מתחילין כאן {יח} פה אמר אדוני גה'ה בראשון באחד לחודש תקח פר כן בקר תמים וחטאת את המקדש: {יט} ולקח הפה מדם החטאת ונתן אל מזוזת הבית ואל ארבע פנות העזרה למזבס ועל מזוזת שער הקוצר הפגימית: {כ} וכן תעשה בשבעה בחודש מאיש שגה ומפתי וכפרתם את הבית: {כא} בראשון בארבעה עשר

תותירו ממנו עד-פקר והנותר ממנו עד-פקר באש תשרפו: {יא} וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים ועליכם בגליכם ומקלכם בידיכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא ליהוה: {יב} ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה והפיתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה: {יג} והיה היום לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את-היום ופסחתי עליכם ולא-יהיה בכם נגף למשחית בהפתי בארץ מצרים: {יד} והיה היום הזה לכם לזכרון וסגתם אתו תג ליהנה לדורתיכם תקת עולם תתנה: {טו} שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מפתיכם פי | כל-אכל חמץ ונכרתה הגפש שהוא מישאל מיום הראשון עד-יום השבעי: {טז} וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם: {יז} ושמרתם את-המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את-צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את-היום הזה לדורתיכם תקת עולם: {יח} בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחודש בערב: {יט} שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם פי | כל-

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

תמימים יהיו: {ז} ואיפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולקבשים כאשר תשיג ידו ושמן היו לאיפה: {ח} ובבוא הנשיא דרך אולם השער יבוא ובדרך יצא: {ט} ובבוא עם הארץ לפני יהוה במועדים הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה לא ישוב דרך השער אשר בא בו כי נכחו {יצאו} יצא: {י} והנשיא בתוכם בכואם יבוא ובצאתם יצאו: {יא} ובסגים ובמועדים תהיה המנחה איפה לפר ואיפה לאיל ולקבשים מתת ידו ושמן היו לאיפה: {פ} {יב} וכי יעשה הנשיא נדבה עולה או שלמים נדבה ליהוה ופתח לו את השער הפנה קדים ועשה את עלתו ואת שלמיו כאשר יעשה ביום השבת ויצא וסגר את השער אחרי צאתו: {יג} וכבש בן שנתו תמים תעשה עולה ליום ליהוה בבקר בבקר תעשה אתו: {יד} ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר ששית האיפה ושמן שלישית ההין לרס את הסלת מנחה ליהוה תקות עולם תמיד: {טו} {ועשו} יעשו את הכבש ואת המנחה ואת השמן בבקר בבקר עולת תמיד: (ס) ע"כ ספרדים {טז} פה אמר אדני יהוה כי יתן הנשיא מתנה לאיש מבניו ונתתו היא לבניו תהיה אחזתם היא בנחלה: (ס)

יום לחדש יהיה לכם הפסח חג שבועות ימים מצות יאכל: {כב} ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל עם הארץ פר חטאת: {כג} ושבעת ימי החג יעשה עולה ליהוה שבעת פרים ושבעת אילים תמימים ליום שבעת הימים וחסאת שעיר עזים ליום: {כד} ומנחה איפה לפר ואיפה לאיל יעשה ושמן היו לאיפה: {כה} בשביעי בחמשה עשר יום לחדש בחג יעשה כאלה שבעת הימים פחטאת פעלה וכמנחה וכשמן: (ס)

{פרק-מו פס' א'} פה אמר אדני יהוה שער החצר הפנימית הפנה קדים יהיה סגור וששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח: {ב} ובא הנשיא דרך אולם השער מחוץ ועמד על מזות השער ועשו הפהגים את עלתו ואת שלמיו והשתחוה על מפתן השער ויצא והשער לא יסגר עד הערב: {ג} והשתחוה עם הארץ פתח השער ההוא בשבתות ובחדשים לפני יהוה: {ד} והעלה אשר יקרב הנשיא ליהוה ביום השבת ששה קבשים תמימים ואיל תמים: {ה} ומנחה איפה לאיל ולקבשים מנחה מתת ידו ושמן היו לאיפה: (ס) {ו} וביום החדש פר בן בקר תמימים וששת קבשים ואיל

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

ואשר על כן ראו חז"ל להפטיר בשבת החדש בנבואת יחזקאל לעתיד לבוא, לומר לך שגאולה ראשונה וגאולה אחרונה הן גאולה אחת ארוכה, שאין לה הפסק כלל. וכפי שתירצו חז"ל בגמרא [ברכות ד:]: כיון דתקיננו רבנן לומר בערבית "השכיבנו", כגאולה אריכתא דמיא, לומר לך שברכת השכיבנו אינה הפסק בין גאל ישראל לבין תפילת העמידה, כי תיקנוה רבנן כעין גאולה אריכתא.

והם הם הדברים, שכל הגלויות שבאמצען, בין הגאולות, גם הן אינן הפסק אלא חלק בלתי נפרד ממארג הגאולות, כשם שהשלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד ואין הלילה מפריד ביניהם, אלא הכל זמן אחד כשר להיות שְׁלִימִים עם אבינו שבשמים, והלילה הוא אפילה זמנית להמשך אור הגאולה. וכעין תוקף דבריו של הנביא ישעיהו [מד,ו'] פה אָמַר ה' מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל וְגָאֲלוּ ה' צְבָאוֹת אָנִי רֹאשׁוֹן וְאָנִי אֶחָדוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֲלֵהֶם, שגם בין הגאולות גם אם נדמים ימי חשיכה של גלות הרי הם כשבעים שנה של "היינו כחולמים", והגלות היא כעין חוט המקשר בין שתי הגאולות. וכדאמר לו משה רבנו

ממצרים וכפי שהן הינן הכנה לימי הפסח בעידנא דידין.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי דעת הברייתא הנ"ל במסכת מגילה, כדעת ר' יהושע דאמר ר' יהושע [מסכת ראש השנה יא.]. בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל.

והוא כעומק דברי המשנה [ברכות יב:]: בה ר' אלעזר בן עזריה אומר כדעת בן-זומא: מזכירין יציאת מצרים [גם] בלילות, שנא' {דברים טז-ג} למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיידך, ימי חיידך הימים, כל ימי חיידך הלילות. [בעוה"ז ולא לעתיד לבא]. והכ"א ימי חיידך העוה"ז, כל [ימי חיידך] להביא לימות המשיח. כלומר לרבות שגם בימות המשיח יזכירו יציאת מצרים [אמנם בימים ולא בלילות]. ואע"פ שיהיו לעתיד לבוא ניסים גלויים יותר מאשר נעשו במצרים, כגון מלחמת גוג ומגוג שיעשה בהם ה' שפטים, אע"פ כן יזכירו גם את יציאת מצרים. ותוקף עומק דרשתם הוא שהנסים הגלויים לעתיד לבא יהיו מכח נס יציאת מצרים. ולכן יזכירו נס גאולתנו הראשונה עם נס גאולתנו האחרונה.

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

החשוכה, כדי להאיר ולהביא לימות המשיח, לגאולה השלימה לעתיד לבא.

ולכן נקשרו דברי הנבואה של יחזקאל לעתיד לבא עם דברי הנבואה של משה רבנו בגאולת מצרים, ובשניהם תתקשר נבואתם לראש חדש ניסן, אשר נטל עשר עטרות ובתוכן עטרת הגאולה, ועליו נאמר בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל.

ואשר על כן נאמר לְכֶם לְכֶם תְּרִי זְמַנִּי, הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים רֹאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה, אחת לגאולת מצרים ואחת לגאולה לעתיד לבא בב"א.

^^^

הפטרת פקודי

כאשר אינה נדחית מפני פרשה אחרת כגון פרשת החדש

מנהג ספרד, בספר מלכים א, מפרק ז פסוק מ, עד פרק ז פסוק נ. היא ההפטרה שקורין בשבת שניה של חנוכה.

מנהג אשכנז, בספר מלכים א, מפרק ז פסוק נא, עד פרק ח פסוק כא

להקב"ה בהתגלותו בסנה: **שְׁלַח נָא בְיַד-תְּשֻׁלָּה.**

מיד מה כתיב ביה (ד,יג) **נִיחַר אֶף ה' בְּמִשְׁפָּה וגו'.**

והוינן בה, מדוע חרה אף ה' במשה. והרי גילה כאן מידת עינוותנותו. ויש לומר כתרגום יונתן שכך תרגם את דבריו של משה: **נְאֻמְר בְּכַעַו בְּרַחֲמִין מִן קְדָמָךְ יי שְׁלַח כְּדוֹן שְׁלִיחוּתְךָ בְּיַד פְּנִיחָס דְחָמִי לְמִשְׁפַּתְלָא בְּסוּף יוּמָא,** וכוונתו שלח נא ביד פנחס הוא אליהו שראוי להשתלח בסוף הימים, [שנא' הנה אנכי שולח לכם את אליהו וגו'].

וכאומרו שיביא עתה את הגאולה השלימה העתידה לבוא ע"י אליהו ומלך המשיח, **נִיחַר אֶף ה' בְּמִשְׁפָּה,** שעתה רק מתחילה הגאולה. ואין להקדים את המאוחר. ואין להקדים גואל אחרון לגואל ראשון. ועוד שראוי אתה להיות גם גואל אחרון שיבוא עם אליהו בסוף יומיא, ובכל זאת אין למהר את הגאולה האחרונה לפני הראשונה.

ועל דרך הצח יובנו דברי חכמים "להביא לימות המשיח", כאומרם שהגאולה הראשונה ממצרים היא אשר תביא לגאולה השלימה בימות המשיח. ולכן מה שמזכירין יציאת מצרים בְּלִילוֹת, כוונתו בְּלִילוֹת הגלות

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

הַפְּנִיִּים זָהָב: {מט} וְאֵת הַמְּנֹרֹת חֲמֹשׁ מִיָּמִין וְחֲמֹשׁ מִשְּׂמָאל לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפְּרָח וְהַנֹּתָר וְהַמְּלַקְחִים זָהָב: {נ} וְהַסְּפֹת וְהַמְּזוּמְרוֹת וְהַמְּזַרְקוֹת וְהַכְּפֹת וְהַמְּחֻתּוֹת זָהָב סָגוּר וְהַפְּתוֹת לְדִלְתוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים לְדִלְתֵי הַבַּיִת לְהִיכָל זָהָב:

מנהג אשכנז, בספר מלכים א, מפרק ז פסוק נא, עד פרק ח פסוק כא

{נא} וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמְּלָאֲךָ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת קַדְשֵׁי דָוִד אֲבִיו אֶת הַכֶּסֶף וְאֵת הַזָּהָב וְאֵת הַכֶּלִים נָתַן בְּאֶצְרוֹת בַּיִת יְהוָה: (פ)

מלכים א פרק-ח

{א} אַז יִקְהַל שְׁלֹמֹה אֶת זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת וְנִשְׂאֵי הָאָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמְּלָאֲךָ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת אֶת אַרְוֹן בְּרִית יְהוָה מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן: {ב} וַיִּקְהְלוּ אֶל הַמְּלָאֲךָ שְׁלֹמֹה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיָרַח הָאֲתָנִים בְּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי: {ג} וַיָּבֹאוּ כָּל זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת הָאֲרוֹן: {ד} וַיַּעֲלוּ אֶת אַרְוֹן יְהוָה וְאֵת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל כְּלֵי הַקְּדָשׁ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם:

והוא ההמשך להפטרה למנהג ספרד. יש המצדדים לקרוא את שתיהן בזה אחר זה, מאחר ובשנה מעוברת לא היתה שבת שניה בחנוכה והפטרת "וינעש חירום" לא נקראה כלל.

{מ} וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת הַכִּירוֹת וְאֵת הַיַּעֲזִים וְאֵת הַמְּזַרְקוֹת וַיִּכַּל חִירָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה: {מא} עֲמֻדִים שְׁנַיִם וְגַלְתֵּי הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הָעֲמֻדִים שְׁתֵּי וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתֵּי לְכַסּוֹת אֶת שְׁתֵּי גַלְתֵּי הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הָעֲמֻדִים: {מב} וְאֵת הַרְמָנִים אַרְבַּע מְאוֹת לְשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת שְׁנֵי טוּרִים רַמְנִים לְשְׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֶת שְׁתֵּי גַלְתֵּי הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָעֲמֻדִים: {מג} וְאֵת הַמְּלֻבְּנוֹת עָשָׂר וְאֵת הַכִּירוֹת עֶשְׂרֵה עַל הַמְּלֻבְּנוֹת: {מד} וְאֵת הַיָּם הָאֶחָד וְאֵת הַבְּקָר שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה פַחַת הַיָּם: {מה} וְאֵת הַסִּירוֹת וְאֵת הַיַּעֲזִים וְאֵת הַמְּזַרְקוֹת וְאֵת כָּל הַכֶּלִים (האהל) הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה חִירָם לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת מִמְּרֹט: {מו} בְּכַכַּר הַיַּרְדֵּן יֵצְקֵם הַמְּלָאֲךָ בְּמַעְבֵּה הָאֲדָמָה בֵּין סְפֹת וּבֵין צָרְתָן: {מז} וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת כָּל הַכֶּלִים מְרַב מְאֹד לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת: {מח} וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל הַכֶּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֵת הַשְּׁלֵטָן אֲשֶׁר עָלָיו לְחֹם

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

להיות על עמי ישראל: {יז} ויהי עם לכב דוד אבי לבנות בית לשם יהוה אלהי ישראל: {יח} ויאמר יהוה אל דוד אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמי הטיבת כי היה עם לבבך: {יט} רק אתה לא תבנה הבית פי אם בנה היצא מחלציה הוא יבנה הבית לשמי: {כ} ויקם יהוה את דברו אשר דבר נאקם פסח דוד אבי ואשב על כסא ישראל כאשר דבר יהוה ואתנה הבית לשם יהוה אלהי ישראל: {כא} ואשם שם מקום לארון אשר שם ברית יהוה אשר פרת עם אבותינו בהוציא אותם מארץ מצרים:

ההבדל בין שתי ההפטרות נראה בעליל. בעוד שההפטרה ויעש חירום למנהג הספרדים מדברת על עצם עשיית המלאכה, ההפטרה למנהג האשכנזים ותשלם כל המלאכה מדברת על השלמת המלאכה ולאחריה.

ומכל מקום **שתייהן קשורות** עם פרשת פקודי שיש בה גם תיאור עצם העשייה כגון **ויעשו את-בגדי הקדש** [לט,א] וגם תיאור שלאחרי העשייה, כגון **ויקם משה את-המשכן** וגו' [מ,יח].

{ה} והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו אתו לפני הארון מזבחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב: {ו} ויבאו הכהנים את ארון ברית יהוה אל מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל פסח פנפי הכרובים: {ז} כי הכרובים פרשים כנפים אל מקום הארון ויספו הכרובים על הארון ועל בדיו מלמעלה: {ח} ויארכו הבדים ויארזו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הנה: {ט} אין בארון רק שני לחות האבנים אשר הנח שם משה בחרב אשר פרת יהוה עם בני ישראל בצאתם מארץ מצרים: {י} ויהי בצאת הכהנים מן הקדש והענון מלא את בית יהוה: {יא} ולא יכלו הכהנים לעמד לשרת מפני הענון כי מלא כבוד יהוה את בית יהוה: {יב} אז אמר שלמה יהוה אמר לשפן בערפל: {יג} בנה בניתי בית זבל לך מוכן לשתתך עולמים: {יד} ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל וכל קהל ישראל עמד: {טו} ויאמר ברוך יהוה אלהי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידו מלא לאמר: {טז} מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מפל שבטי ישראל לבנות בית להיות שמי שם ואבסר בדוד

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

שלח שלמה להביאו מצור להשלמת בניין בית המקדש.

וכולם נקראו חירם, המלך, האב והבן. כי כן היה שם זה נפוץ בממלכת צור. ואם כי יש הבדלים בהגיית שמותיהם כגון חירם חירום חרום, המלבי"ם לא חש לזאת וקוראם כולם חירם.

שתי הפטרות אלו, יש המצדדים לקרוא את שתיהן בזה אחר זה. שהרי **ויעש חירם** היא הפטרת שבת שניה של חנוכה, ובשנה מעוברת שבה פרשת פקודי נפרדת מפרשת ויקהל כהשנה, אין שבת שניה בחנוכה, ולכן מצדדים לקרותן יחדיו. מה גם שהמשך אחד להן. ואף על פי שהמשך אחד להן, **ההבדל** בין שתי הפטרות נראה בעליל:

בעוד שההפטרה **ויעש חירם** למנהג הספרדים מדברת על עצם **עשיית** המלאכה, ההפטרה למנהג האשכנזים **ותשלם כל המלאכה** מדברת על **השלמת** העשייה ולאחריה.

ומכל מקום שתיהן קשורות עם פרשת פקודי שיש בפרשה גם תיאור עצם העשייה, וגם תיאור שלאחרי העשייה.

ובשימת לב, חירם המתואר בהפטרה למנהג הספרדים, שלקחו שלמה לעשות במלאכה, הוא תושב צור, ולמד אומנותו מאביו שגם הוא נקרא בשם חירם. והם משבט נפתלי, **ואמו משבט דן**. י"א אָם הבן, וי"א אָם האב. [מלבי"ם]. **והשתייכותם לשבט דן**, יחד עם שלמה המלך שהוא משבט **יהודה**, הרי הם כחטיבה אחת של שבטי ישראל, כפי שהיו בצלאל ואהליאב במשכן, משבט יהודה ומשבט דן. לקיים "יחד שבטי ישראל".

וכן מובא בשמות רבה [מ,ד]:
את מוצא שנעשה **המשכן**, שני שבטים היו שותפים במלאכתו - שבטו של דן ושבטו של יהודה. שבטו של יהודה - בצלאל, ושבטו של דן - אהליאב בן אחיסמך למטה דן. **וכן במלאכת המקדש** שני שבטים הללו שותפים "וישלח המלך שלמה בן אלמנה ממטה דן" ושלמה בן דוד שהיה משבטו של יהודה. וכנ"ל, לאחד יחד שבטי ישראל.

וחירם האב, נשלח על ידי **חירם מלך צור** בתחילת הבניין לשלמה המלך, לעשות בכל מלאכת מחשבת. ולאחר שבע שנים כשמת האב, **קם חירם בנו תחתיו** להשלים אומנות אביו, ואותו

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

יָקְלוּ הַפְּהָנִים לְעַמֵּד לְשֵׁרֵת מִפְּנֵי הָעֵנָן
כִּי מָלֵא כְבוֹד ה' אֶת בַּיִת ה'" (שם ח י—
יא).

~~~~~

וייש לשאול, הרי חז"ל קבעו את ההפטרות **בעניינים הדומים** לפרשה וכאן לכאורה ישנם דברים השונים בתכלית, כביכול. כגון עשר מנורות ועשרה שולחנות שהוסיף שלמה, ושינוי המידות ו"ים של שלמה" וכו'. ותגדל לכאורה התמיהה שהרי כתוב: {דברי הימים כח, יט} **הַכֹּל בְּכַתֵּב מִיַּד ה' עָלֵי הַשָּׁכִיל כֹּל מִלְאָכוֹת הַתְּבִנָּה**. זו מגילה שניתנה לשלמה על ידי דוד אביו לתבנית הבית. ולכאורה אין לשנות.

ולעומקו של מקרא יֵאָמֵר, דמחזורתא כהירושלמי [מגילה פרק א הלכה א] **שמגילה ניתנה להידרש**, וכרב יוסף [זבחים סב.] ש"קרא אשכח ודרש", שרשות בידי חכמים לדרוש, כפי שניתן לשנות על פי נביא. ואדרבא, חכם עדיף מנביא. ובזה ה'שינויים' לכאורה אינם אלא **המשך אחד** לתורת משה רבינו ולמגילת דוד המלך, **והם הודם ותפארתם** כהמנורות והשולחנות שנוספו **לצד** המנורה והשולחן של משה רבינו, והם

ועוד יש הקשרים רבים המשייכים את ההפטרה לפרשה, כגון: נאמר בהפטרה: {יא} **וְלֹא יָקְלוּ הַפְּהָנִים לְעַמֵּד לְשֵׁרֵת מִפְּנֵי הָעֵנָן כִּי מָלֵא כְבוֹד יְהוָה אֶת בַּיִת יְהוָה**, ונאמר בפרשה: **וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֱהֱל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן**. (מ, לה') **ועוד כהנה וכהנה. והמעייין ימצאם בנקל**. וכגון: נאמר בבצלאל: {לה, לא'} **וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל-מְלָאכָה**: ונאמר בחירם: **"וַיִּמְלֵא אֶת הַחֲקֵמָה וְאֶת הַתְּבִנָּה וְאֶת הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל מְלָאכָה בְּנֹחַשֶׁת"** (מלכים א ז יד) **וכן:**

נאמר בפרשה "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר ציווה אותם ה' כן עשו, ויברך אותם משה" (שמות לט, מג), ואז "וכבוד ה' מלא את המשכן" (מ, לד) **ונאמר בהפטרה מעין זה:** "והענן מלא את בית ה'" (מלכים א, ח, יא)

וכן:

נאמר בפרשה: **וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֱהֱל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן**. (מ, לה') **ונאמר בהפטרה:** **"וַיְהִי בְּצֵאת הַפְּהָנִים מִן הַקֹּדֶשׁ וְהָעֵנָן מָלֵא אֶת בַּיִת ה': וְלֹא**

לעומקו של מקרא פקודי-פרשת החדש

כעין שופר מאריך וחצוצרות מקצרות,
ועל ידי רוח הקדש של "מיד ה' עלי
השכיל" ניתן תוקף והדר ל"הכל
בכתב", יתגלה עלינו מהרה לגלות
הודו ותפארתו לגאולתנו ולפדות
נפשנו בבניין בית מקדשנו בב"א.

^^^

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

